

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Yhdistys suhtautuu myönteisesti mahdollisuuteen suorittaa oppivelvollisuutta työpajatoiminnassa ja näkee sen keinona ehkäistä syrjäytymistä sekä tarjota vaihtoehtoinen oppimisympäristö niille nuorille, joille perinteinen koulutus ei sovi. Samalla yhdistys korostaa, että työpajojen tulee olla aidosti nuoren tarpeisiin perustuva vaihtoehto, eikä korvata puutteellista koulutustarjontaa. Erityisen tärkeänä yhdistys pitää sujuvia siirtymiä työpajalta tutkintokoulutukseen sekä riittävän tuen varmistamista.

Yhdistys painottaa, että työpajatoiminnassa oppivelvollisen nuoren tulee saada riittävät ja oikea-aikaiset tukitoimenpiteet. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä koulutuksen järjestäjän, kunnan, nuorisotyön sekä muiden tarvittavien palveluiden välillä. Työpajajakson aikana nuoren palvelukokonaisuuden tulee olla selkeästi määritelty, ja hänen tulee saada sekä pedagogista että yksilöllistä tukea, joka tukee kiinnittymistä jatkopolkuun.

Yhdistys katsoo, että työpajojen rooli, velvoitteet ja sisältö ovat osin epäselviä, ja pitää tarpeellisena tarkempaa ohjeistusta. Erityisesti tulee määritellä työntekijöiden tehtävänkuvat ja vastuut sekä se, kenelle eri tehtävät kuuluvat oppivelvollisuuden suorittamisen kokonaisuudessa. Lisäksi yhdistys pitää tärkeänä, että työpajatoiminnan ja koulutuksen järjestäjän välinen yhteistyö perustuu selkeisiin sopimuksiin, joissa määritellään vastuut, tavoitteet ja työnjako.

Huolta herättävät myös työpajojen vaihtelevat resurssit sekä se, muuttuuko toiminnan luonne vapaaehtoisesta velvoittavaksi. Myös työpajalla toteutettavan opetuksen ja valmennuksen suhdetta tulee selkeyttää. Ehdotettua kahden kuukauden työpajajaksoa yhdistys pitää liian lyhyenä ja näkee tarpeen pidemmälle, esimerkiksi noin kuuden kuukauden jaksolle.

Yhdistys toteaa, että rahoitukseen liittyy epäselvyyksiä ja ristiriitoja, erityisesti työpajatoiminnan osalta. Samanaikaisesti kun toimintaa esitetään mahdollistettavaksi valtionavustuksilla, todetaan ettei tiettyjä avustuksia voi käyttää toiminnan rahoittamiseen. Lisäksi yhdistys esittää, että kunnille tulisi kohdentaa valtionosuutta myös niistä oppivelvollisista, jotka suorittavat perusopetusta ikänsä puolesta tavanomaista myöhemmin. Yhdistys painottaa, että lisääntyvien velvoitteiden tulee näkyä myös riittävinä resursseina.

Yhdistys näkee, että lakimuutokset selkeyttävät oppivelvollisuuden seuranta ja vahvistavat kunnan ohjaus- ja valvontavastuuta sekä eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Samalla yhdistys korostaa, että velvoitteiden toteutuminen edellyttää riittäviä resursseja, toimivia yhteistyörakenteita ja nuorisopalveluiden roolin huomioimista. Lisäksi yhdistys pitää tärkeänä joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen kehittämistä sekä työpajojen ja koulutuksen järjestäjien välisen yhteistyön vahvistamista.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Yhdistys pitää tärkeänä, että tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen saatavuus ja riittävyys turvataan kaikille sitä tarvitseville, mukaan lukien oppivelvollisuusiän ylittäneille nuorille. Yhdistys korostaa opiskelijoiden ohjauksen, riittävän tuen sekä sujuvien siirtymien merkitystä tutkintotavoitteisiin opintoihin ja niissä pysymiseen.

Yhdistys katsoo, että muutosehdotukset tukevat nivelvaiheen selkeytymistä perusopetuksen jälkeen. Koulutuksen tulee olla tavoitteellista, ohjattua ja selkeästi sidoksissa jatkopolkuihin, eikä se saa muodostua pelkäksi välivaiheeksi. Mahdollisuutta hakeutua tutkintokoulutukseen kesken valmentavan koulutuksen yhdistys pitää myönteisenä ja nuoren motivaatiota tukevana.

Yhdistys painottaa ohjauksen ja tuen keskeistä merkitystä sekä niiden yhdenvertaista toteutumista. Ohjauksen tulisi olla kiinteä ja velvoittava osa koulutuksen järjestämistä. Oppivelvollisten ensisijaisuutta pidetään perusteltuna, mutta samalla yhdistys nostaa esiin tarpeen riittäville paikoille ja pienryhmämuotoisille ratkaisuille erityistä tukea tarvitseville nuorille.

Yhdistys näkee työpajatoiminnan kytkemisen osaksi valmentavaa koulutusta tärkeänä mahdollisuutena tukea nuorten arjenhallintaa, motivaatiota ja oman suunnan löytymistä. Samalla yhdistys korostaa selkeitä rakenteita ja vastuunjakoa sekä sitä, ettei vastuu nuoren jatkopolusta jää yksin työpajatoimijoille. Lisäksi yhdistys tuo esiin huolen niistä nuorista, jotka eivät ohjauksesta huolimatta kiinnity koulutukseen, ja joiden tilanteeseen tarvitaan nykyistä toimivampia ratkaisuja.

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Yhdistys painottaa, että koulutukseen pääsy tulee turvata oppivelvollisten lisäksi myös oppivelvollisuusiän ylittäneille nuorille, joilla ei ole tutkintoa. Erityistä huolta herättää opintojen keskeytyminen täysi-ikäisyyden kynnyksellä, minkä vuoksi riittäviin koulutuspaikkoihin kaikilla asteilla tulee kiinnittää huomiota.

Yhdistys pitää tärkeänä, että opinnoissaan viivästyneet oppivelvolliset voidaan ohjata joustavasti aikuisten perusopetukseen asuinkunnan ohjauksen kautta. Yhdistys katsoo, että lakimuutokset vahvistavat koulutuksen seurantaan, tuen jatkuvuutta sekä kunnan vastuuta ja moniammatillista yhteistyötä, mikä tukee nuoren tilanteen kokonaisvaltaista tarkastelua. Yhdistys korostaa varhaisen tuen merkitystä ja pitää tärkeänä yhteistyön vahvistamista erityisesti etsivän nuorisotyön kanssa, jotta nuorten haasteisiin voidaan puuttua ajoissa.

Yhdistys pitää oppivelvollisten ensisijaisuutta opiskelijavalinnoissa perusteltuna, mutta korostaa samalla joustavien opintopolkujen merkitystä. Esimerkiksi koulutusalan tai linjan vaihtamisen tulee olla sujuvaa, jotta väärä valinta ei johda opintojen keskeyttämiseen.

Juha Salla
Kunnallisen nuorisotyön yhdistys ry